

המכון להיסטוריה ופילוסופיה של המדעים והרעיונות ע"ש כהן

Internet page: <http://www.tau.ac.il/humanities/cohn>

במוקד פעילותו של מכון כהן עומדים המחקר וההוראה אודות ההיסטוריה, הפילוסופיה והסוציולוגיה של המדעים המדויקים, מדעי הטבע, ומדעי האדם, וגם של העשייה הטכנולוגית והאמנותית. הידע המדעי והרעיונות מתחומים אחרים נחקרים ונלמדים במכון בהקשרים תרבותיים רחבים ובזיקה לדת, לפוליטיקה, למוסר ולאמונות. מושאי ההוראה במכון כוללים את ההיסטוריה והאנתרופולוגיה של הידע המדעי מהעת העתיקה ועד ימינו, הפילוסופיה והסוציולוגיה של מדעי החיים, ההיסטוריה והפילוסופיה של המתמטיקה, וההיסטוריה האינטלקטואלית של תרבות המערב. לצד אלה המכון מקיים גם קורסים בהיסטוריה של מדעי החברה, תיאוריות של ביקורת תרבות, פרקים בתולדות הפסיכולוגיה ועוד.

מכון כהן מקיים שני מסלולי לימוד עיקריים לתואר שני, מסלול עיוני ומסלול מחקרי. מסלולי הלימוד לתואר שלישי של המכון משויכים לביה"ס להיסטוריה, לביה"ס לפילוסופיה, ולביה"ס לתרבות. המכון נמצא בשיח פעיל ומתמיד עם חוגים מכל הפקולטות. תלמידים מכל רחבי הקמפוס ובכל רמות התארים משתתפים בקורסים של המכון. מורי המכון מלמדים קורסים מתוך מסלולי הלימודים של החוג לפילוסופיה, ובמסגרת חטיבת לימודים בתכנית ל-BA כללי של הפקולטה למדעי הרוח, ביה"ס למדעי היהדות והחוג לאמונות. כמו כן, המכון מקיים פעילות אקדמית משותפת עם התכנית לחברה, תרבות ורפואה בביה"ס לרפואה ע"ש סאקלר.

שיתוף פעולה עם מכון ון ליר בירושלים ועם מרכז אדלשטיין להיסטוריה ולפילוסופיה של המדע, הטכנולוגיה והרפואה באוניברסיטה העברית מניב מגוון פעילויות אקדמיות, שהבולטות מבניהן כוללות: (1) "קולוקווים בר-הלל", סדרת הרצאות שנתיות, הניתנות על ידי מובילי החוקרים בתחום, מרביתם מוזמנים מחו"ל; (2) "הסדנה הבינלאומית השנתית" המתמקדת כל שנה בשאלה מחקרית עכשווית בתחום, ומזמנת את טובי החוקרים העוסקים בה בעולם.

מכון כהן מקיים קשרי עבודה עם מוסדות רבים מסוגו ברחבי העולם. בשנים האחרונות בולט במיוחד הקשר עם אוניברסיטת בוסטון ועם אוניברסיטת קונסטנץ. במסגרת הקשר עם אוניברסיטת בוסטון, מתאפשר לתלמידים מצטיינים בשלב מתקדם של מחקרם, לקבל מלגת לימודים ל שנה אקדמית מלאה בארה"ב. במסגרת הקשרים עם אוניברסיטת קונסטנץ מתקיימת סדנת לימוד שנתית באיטינגן, שוויץ, לתלמידי דוקטורט מתקדמים.

כתב העת האקדמי הבינלאומי *Science in Context (SiC)* נוסד ונערך במכון כהן, בשיתוף עם מכון מקס פלאנק לתולדות המדעים אשר בברלין, ובגיבוי ועדת עורכים מן האוניברסיטאות המובילות בעולם. כתב העת מוקדש למחקר ולימוד המדעים מנקודת ראות היסטורית וסוציולוגית תוך הדגשת ההקשר הרחב של התפתחות הרעיונות והמוסדות המדעיים. כתב העת יוצא לאור באמצעות Cambridge University Press.

למכון קשורות שלוש קתדרות: "היסטוריה ופילוסופיה של המדע ע"ש יוסף וסיל מייר"; "היסטוריה ופילוסופיה של המדעים ע"ש ברטרם וברברה כהן"; "פרופסורים אורחים בהיסטוריה ופילוסופיה של המדע ע"ש סילברמן"; פירות הקתדרות, מממנים מלגות לתלמידים, עזרה בתרגום ועבודה אקדמית, והרצאות אורחים ומפגשים עם בכירי המדענים בעולם בתחום עיסוקיו של המכון.

רשימת מורים

פרופ'	עדי אופיר
ד"ר	יואב בן דב
פרופ'	יצחק בן ישראל
פרופ'	זוזה ברונר
ד"ר	סנאית גייס
פרופ'	חיה יבלונקה
ד"ר	עדו יעבץ (שבתון)
פרופ'	מנחם פיש
פרופ'	רבקה פלדחי (שבתון)
פרופ'	גדעון פרוידנטל (שבתון סמ' א')
ד"ר	אוהד פרנס (מרצה אורח)
פרופ'	משה צוקרמן (שבתון)
ד"ר	ליאו קורי (מנהל המכון)
ד"ר	יוסף שורץ (יועץ תלמידי מחקר)
פרופ'	אלפרד טאובר (אורח המכון ללימודים מתקדמים)
פרופ'	שבתאי אונגורו (אמריטוס)
פרופ'	זאב בכלר (אמריטוס)
ד"ר	פרנסואס שארט, אורח קתדרת סילברמן

מזכירת המכון :	נעמי דיאמנט naomid@post.tau.ac.il בניין גילמן חדר 383
יועצי תלמידים :	יועץ תלמידי מחקר : ד"ר יוסף שורץ, ד"ר מאיה קציר
	יועצים לתואר שני : מיקי אלעזר, אריאל צבל, מיכל גבעוני, ליאון
	אפרון יעקובוביץ, מירב אמיר
	ייעוץ בתאום מראש
מזכירת תלמידים תואר שני :	טל. 6409198
מזכירות תלמידי מחקר :	טל. 6405622
חניטה ונקרט-אטיאס	טל. 6405697
רחל רזניק	טל. 6405627
לאה גודלמן	טל. 6409325

כללי

מסלולי הלימודים לתואר משקפים את התפישה הבסיסית של מכון כהן כמרכז תוסס של פעילות אינטלקטואלית מגוונת. המכון רואה את תלמידיו כחלק אורגני מקהילה רחבה, ומזמין אותם ליטול חלק אקטיבי בכל פעילויותינו, לרבות חובות נוכחות בסמינר המחקר השבועי של המכון.

מכון כהן מציע תכנית לימודים לקראת תואר שני בהיסטוריה ופילוסופיה של המדעים והרעיונות: מסלול עיוני (ללא עבודת גמר) ומסלול מחקרי (כולל עבודת גמר). כמו כן, מציע המכון מסלול לימודים לקראת תואר דוקטור בפילוסופיה (PhD). סטודנטים המעוניינים להצטרף למסלולי הלימודים השונים במכון נדרשים לעמוד בחובות השלמה אשר נקבעות לכל תלמיד/ה בנפרד, בהתאם לרקע האקדמי שלו או שלה. בנוסף לקורסים הניתנים ע"י מרצים מסגל המכון הקבוע, מזמין מכון כהן מדי שנה, במסגרת קתדרת סילברמן, מורים אורחים מחו"ל, וביניהם חוקרים בולטים מתחומי ההיסטוריה, הפילוסופיה והסוציולוגיה של המדעים והרעיונות.

המכון מקיים מערך ייעוץ על מנת לסייע לכל מועמד או מועמדת לבחור את מסלול הלימודים המתאים ביותר.

לימודי התואר השני

לימודי התואר השני במכון פתוחים לבעלי תואר ראשון ומעלה בכל תחומי הלימוד. מסלול הלימודים נפתח בשנה של לימודי השלמות הנחשבים ל"תשתית", אשר נועדה להקנות מכנה אינטלקטואלי משותף לכל תלמידי המכון. במהלך שנה זו אין התלמיד נחשב עדיין כסטודנט מן המניין לתואר שני והלימודים בשנה זו אינם נכללים במניין השעות לתואר. במסגרת שנת ההשלמות/תשתית נקבעות לכל תלמיד חובות שמיעה בהתאם לרקע לימודי הקודמים. היקף חובות השמיעה נקבע במפגש אישי עם יועץ המכון.

תנאי הכרחי לקבלת תלמיד למעמד של סטודנט מן המניין לתואר השני במכון הוא עמידה בחובות כל הקורסים שנקבעו לו בתכנית ההשלמות בשנת לימודי התשתית במוצק ציונים של 85 לפחות. החלטה כפופה לאישור סופי של ועדת ההוראה של המכון. **שנת לימודי התשתית** (שנת ההשלמות) כוללת "שיעורי ליבה" ו"שיעורי הקבץ". שיעורי הליבה מאפשרים היכרות עם שלוש פרספקטיבות מרכזיות בחקר המדעים והרעיונות: היסטורית, פילוסופית וסוציולוגית. את "שיעורי ההקבץ" [4 שעות סמסטריאליות (ש"ס) נוספות] יש לבחור משני הקבצים, הומני ומדעי, במהופך לתחום שבו התמחו התלמידים בלימודי התואר הראשון שלהם.

עבור רוב התלמידים, שיעורי הליבה ושיעורי ההקבץ מסתכמים יחדיו בכ-16 ש"ס (כלומר 8 שעות לימודים שבועיות בכל סמסטר). חשוב לציין שמבחינת רמתם והתייחסות המורים להוראה בהם, הקורסים המועברים במסגרת לימודי התשתית אינם נבדלים משאר קורסי המכון לתואר שני.

ש"ס	שיעורי ליבה
2	<u>היסטוריה אינטלקטואלית א'</u>
2	<u>היסטוריה אינטלקטואלית ב'</u>
2	<u>מבוא לפילוסופיה של המדע</u>
2	<u>פילוסופיה של המדע המשך</u>
2	<u>מבוא היסטורי לתיאוריות חברתיות מודרניות</u>
2	<u>מבוא לביקורת התרבות</u>
ש"ס	שיעורי הקבץ
2	<u>מבוא בפילוסופיה מתוך היצע הקורסים של החוג לפילוסופיה</u>
2	<u>מבוא בהיסטוריה מתוך היצע הקורסים של החוג להיסטוריה</u>
שניים מתוך שלושת השיעורים הבאים	
2	<u>מושגי יסוד בביוגיה</u>
2	<u>מושגי יסוד בפיזיקה</u>
2	<u>מושגי יסוד במתמטיקה</u>

שני מסלולי התואר השני - עיוני ומחקרי

מכון כהן מציע שני מסלולי לימוד במסגרת התואר השני: מסלול מחקרי (MA עם עבודת גמר) ומסלול עיוני (MA ללא עבודת גמר). המסלול המחקרי נועד לתלמידים, המעוניינים לקחת על עצמם משימה מחקרית מעמיקה של כתיבת תזת MA ושוקלים להמשיך בלימודי התואר השלישי בעתיד. תלמידים אלה יתקבלו למסלול המחקרי במידה שהוכיחו במהלך לימודיהם יכולת ראויה לכך. הקורסים והסמינרים של המכון פתוחים באופן שווה בפני סטודנטים בשני המסלולים. כל הסטודנטים המתקבלים ע"י ועדת ההוראה של המכון כתלמידים מן המניין לאחר שעמדו בהצלחה בלימודי ההשלמה והתשתית נחשבים תחילה כמי שלומדים במסלול העיוני. רק בסוף שנת הלימודים הראשונה במסלול העיוני יכולים התלמידים לפנות לועדת ההוראה של המכון בבקשה להתקבל כתלמידים במסלול המחקרי. בין שיקולי הועדה לאישור הפניה יהיו הישגיו של התלמיד בשנת ההשלמות ובשנה הראשונה ללימודים, והמלצות של מורי המכון. תנאי הכרחי לקבלת תלמיד למסלול המחקרי היא היענות מפורשת של אחד ממורי המכון לפניית התלמיד לשמש לו מנחה בכתיבת עבודת הגמר.

מלבד לימודי התשתית וההשלמה, כוללים מסלולי הלימודים לתואר שני את הדרישות הבאות:

המסלול העיוני

כולל 32 שעות סמסטריאליות, לפי ההרכב הבא:

קורסים וסמינרים לבחירה מתוך היצע המכון 20 ש"ס

קורסים וסמינרים נוספים לבחירה מתוך

היצע המכון 12 ש"ס

או מתוך היצע לתואר שני של יחידות אחרות

כלומר, מתוך היצע הקורסים של המכון יבחר התלמיד לפחות 20 שעות, ולכל היותר 12 שעות ממחלקות אחרות באוניברסיטה (קורסים של תואר שני בלבד). מטרה מרכזית של תכנית הלימודים היא לחשוף את התלמידים למגוון התחומים ונקודות המבט המיוצגים במכון. אי-לכך מתוך חובות הלימוד של 20 שעות במסגרת היצע הקורסים של המכון, כל תלמיד יירשם בקורסים הנלמדים ע"י מורים שונים, ולא ביותר מאשר 8 ש"ס עם אותו מורה עצמו.

על כל תלמיד/ה להגיש לפחות 2 עבודות סמינריוניות במסגרת הקורסים שאליהם נרשמה/ה. עבודות אלו יוגשו בקורסים שמציע המכון (ולא בקורסים חיצוניים) ובהדרכתם של שני מורים שונים. בנוסף, נדרשת כל תלמיד/ה להגיש פרויקט מיוחד ולעמוד בהצלחה בבחינת-גמר.

קיימת גם חובת לימוד שפה: על התלמיד/ה להגיע לרמת "פטור" בשפה אירופית נוספת מלבד אנגלית.

סה"כ ש"ס לתואר שני עיוני במכון כהן: 32 ש"ס, בנוסף ללימודי תשתית בהתאם לרקע קודם

שקלול ציון הגמר לתואר השני במסלול העיוני ייעשה בדרך הבאה:

15% ציון כל עבודה סמינריונית (סה"כ 30%);

50% ממוצע יתר הציונים בקורסים וסמינרים שנלמדו במסגרת התואר

10% ציון פרויקט מיוחד;

10% ציון בחינת גמר

המסלול המחקרי

כולל 28 שעות סמסטריאליות, לפי ההרכב הבא :

קורסים וסמינרים לבחירה מתוך <u>היצע המכון</u> 16 ש"ס
קורסים וסמינרים נוספים לבחירה מתוך <u>היצע המכון</u> 8 ש"ס
או מתוך היצע לתואר שני של יחידות אחרות
<u>סמינר מתודולוגי שני סמסטרים</u> – 1 ש"ס כל 2 ש"ס
סמסטר
<u>קריאה בטקסטים קלאסיים שני סמסטרים</u> – 2 ש"ס
1 ש"ס כל סמסטר

כלומר, מתוך היצע הקורסים של המכון יבחר התלמיד לפחות 16 שעות, ולכל היותר 8 שעות ממחלקות אחרות באוניברסיטה (קורסים של תואר שני בלבד). מטרה מרכזית של תכנית הלימודים היא לחשוף את התלמידים למגוון התחומים ונקודות המבט המיוצגים במכון. אי-לכך מתוך חובות הלימוד של 16 שעות במסגרת היצע הקורסים של המכון, כל תלמיד יירשם בקורסים הנלמדים ע"י מורים שונים, ולא ביותר מאשר 8 ש"ס עם אותו מורה עצמו.

על כל תלמיד/ה להגיש לפחות 2 עבודות סמינריוניות במסגרת הקורסים שאליהם נרשמה/ה. עבודות אלו יוגשו בקורסים שמציע המכון (ולא בקורסים חיצוניים) ובהדרכתם של שני מורים שונים. רצוי מאוד שאחת העבודות הללו תכתב בהדרכת המנחה המיועד לעבודת הגמר ובנושא הקשור בה.

חובת לימוד שפה: על התלמיד/ה להגיע לרמת "פטור" בשפה אירופית נוספת מלבד אנגלית.

מסלול הלימודים מגיע לסימום עם הגשת הצעת מחקר לעבודת גמר, ולאחר מכן כתיבת עבודת הגמר לתואר השני, שאורכה המקובל הוא כ- 80 עמודים. במהלך שנת כתיבת עבודת הגמר התלמיד ישתתף בסמינר מתודולוגי, המלווה את מלאכת הכתיבה.

סה"כ ש"ס לתואר שני מחקרי במכון כהן: 28 ש"ס, בנוסף ללימודי תשתית בהתאם לרקע קודם

שקלול ציון הגמר לתואר השני במסלול המחקרי ייעשה בדרך הבאה :

15% ציון כל עבודה סמינריונית (סה"כ 30%);
30% ממוצע יתר הציונים בקורסים וסמינרים שנלמדו במסגרת התואר;

40% ציון עבודת-הגמר;

מסלול לימודים במסגרת חלקית לתואר השני (מסלול הצבירה)

מסלול הצבירה מיועד לתלמידים לתואר שני אשר מלכתחילה יודעים שלא יוכלו לעמוד במסגרת זמן התקן שקבעה המועצה להשכלה גבוהה לסיום לימודי התואר השני (שנתיים).

המסלול פועל במסגרת כללים שהוגדרו ע"י אוניברסיטת תל-אביב, בתוספת שני הכללים הבאים:

1. כלל הפקולטה למדעי הרוח למסלול הצבירה: משך הלימודים במעמד צבירה בפקולטה למדעי הרוח הוא שנתיים בלבד, אשר בהמלכן תלמיד נדרש להשלים לפחות 50% ממכסת השעות לתואר.
2. כלל מכון כהן למסלול הצבירה: לאחר שנתיים במסלול זה, וצבירה של מחצית מחובות השמיעה במסלול העיוני (דהיינו 16 ש"ס), מחויבים התלמידים להגיש לפחות עבודה סמינריונית אחת.

מסלול לימודים ישיר לתואר השלישי

בהתאם למדיניות שנקבעה באוניברסיטת תל-אביב, מעודדת הפקולטה למדעי הרוח תלמידי תואר שני בעלי הישגים גבוהים במיוחד לעבור למסלול הלימודים הישיר לתואר שלישי. בפני תלמידי מכון כהן המתאימים לכך עומדות שלוש אפשרויות למעבר למסלול ישיר לתואר שלישי, לפי תחומי העניין שלהם: ביה"ס להיסטוריה, ביה"ס לפילוסופיה, או ביה"ס למדעי התרבות. תנאי הקבלה והתקדמות נקבעים באופן נפרד בבית-הספר המתאים לו.

תלמיד העומד בתנאי הקבלה שנקבעו בכל אחד מבתי הספר, לרבות מציאת מנחה אשר ימליץ על קבלתו וילווה את לימודיו בהמשך, יפנה לועדת ההוראה של המכון, ולאחר מכן למזכירות ביה"ס הרלוונטי. ועדת תלמידי המחקר של אותו ביה"ס היא אשר תידון בבקשתו.

לימודי התואר השלישי

מסלול הלימודים לתואר השלישי פתוח לבוגרי תואר שני עם תזה או לבעלי דוקטורט מכל תחומי הלימוד האקדמיים. תלמידים המעוניינים בלימודי התואר השלישי במכון יפנו אל יועץ התואר השלישי של המכון (דרך המזכירות) או באופן ישיר אל אחד ממורי המכון. הסכמת אחד ממורי המכון לשמש כמנחה היא תנאי הכרחי לקבלת התלמיד/ה ללימודי התואר השלישי. כתיבת עבודת הדוקטורט תיעשה בליווי מנחה מטעם המכון, ותיתכן הנחייה משותפת עם מרצה ממוסד מוכר אחר להשכלה גבוהה בארץ או בחו"ל.

תלמידי מכון כהן נרשמים כתלמידי תואר שלישי במסגרת אחד משלושה בתי ספר בפקולטה למדעי הרוח: ביה"ס להיסטוריה, ביה"ס לפילוסופיה, או ביה"ס למדעי התרבות, וזאת בהתאם לתחומי העניין שלהם ולנושא מחקרם. בנוסף להגשת עבודת הדוקטורט, חלות על התלמידים חובות שמיעה של 8 ש"ס לפחות, וזאת בהתאם להמלצת המנחה ויועץ המכון.

הסמינר מתודולוגי MA פתוח בפני תלמידי התואר השלישי. הניסיון המצטבר מראה שמדובר במקום מפגש פורה לתלמידי מחקר המתלבטים בקשיים דומים בהכנת עבודותיהם השונות, וכצומת חשוב לחילופי רעיונות והקניית הרגלי עבודה נכונים. מומלץ מאוד לקחת בו חלק פעיל.

לימודים לתואר שלישי במעמד מיוחד

תכנית זו מאפשרת לתלמידים בוגרי תואר שני, עם או בלי תזה, המבקשים להשלים את הכשרתם ולגבש נושא מחקר לקראת לימודים לתואר שלישי, להתקבל ללימודים במעמד של "מועמד לתלמיד מחקר". לתלמידים במעמד מיוחד נקבעת תוכנית לימודים אישית על-ידי יועץ המכון ומנחה המחקר, שעליהם לסיים בתוך שנתיים. בנוסף, תלמידים שסיימו תואר שני ללא תזה יגישו בתום תקופה זו הצעת מחקר ועבודה שוות-ערך לעבודת גמר בתואר השני, בהדרכת

מנחה הדוקטורט. כמו במסלול הרגיל לתואר השלישי, הסכמת אחד ממורי או מורות המכון לשמש כמנחה היא תנאי הכרחי לקבלה כתלמיד/ה מן המניין לתואר שלישי. הסכמה זאת תינתן באופן פורמלי רק לאחר השלמת תוכנית הלימודים האישית שנקבעה למועמד/ת ועמידה בחובותיה. יחד עם זאת, מילוי החובות האקדמיות הכרוכות בתוכנית אין בה כשלעצמה כדי להבטיח הסכמה כאמור.